

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2012–2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Alla Stojková

Bezpečnostní složky za první republiky

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce:

PaeDr. František Parkan

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2012-2015

BACHELOR THESIS

Alla Stojková

Security forces in the First Republic

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PaeDr. František Parkan

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Alla Stojková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PaedDr. Františkovi Parkanovi, za ochotu a spolupráci.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá bezpečnostními složkami za první republiky, jak už z názvu vyplývá. Nejdříve proberu vznik první republiky, jak to během ní fungovalo a potom se lehce zaměřím i na druhou republiku. V druhé části práce se budu zabývat policií a četnictvem.

Cílem práce je zpracovat vznik, vývoj a organizační posláním bezpečnostních složek v období první republiky. Cílem bakalářské práce je zaměřena pouze na teoretickou část.

Klíčová slova

Druhá republika, četnictvo, finanční stráž, obecní policie, policie, první republika

Annotation

Bachelor thesis deals with security forces during the First Republic, as the name implies. First, I will discuss the creation of the First Republic, as during its work and then easily focus on the Second Republic. In the second part I will deal with the police and the gendarmerie.

The aim is to handle the creation, development and organizational sent security forces during the First Republic. The whole thesis is focused only on the theoretical part.

Key words

financial guard, first republic, , gendarmerie, municipal police, police, second Republic

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1 ČESKOSLOVESKÁ REPUBLIKA 1918-1938.....	9
1.1 VZNIK REPUBLIKY.....	9
1.2 20. LETA.....	16
1.3 30. LETA.....	17
1.4 MNICHOV 1938.....	17
2 ČESKOSLOVESKÁ REPUBLIKA 1938-1939.....	17
3 BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY	21
3.1 POLICIE.....	21
3.1.1 POLICIE V ČASECH PRVNÍ REPUBLIKY	22
3.1.2 UŽÍTI ZBRANĚ.....	24
3.1.3 STRUKTURA POLICIE.....	29
3.1.4 OBECNÍ POLICIE.....	29
3.1.5 FINANČNÍ STRÁŽ.....	30
3.2 ČETNICTVO.....	36
3.2.1 ČETNICTVO PŘED PRVNÍ REPUBLIKOU	36
3.2.2 ČETNICTVO ZA PRVNÍ REPUBLIKY.....	38
3.2.3 STRUKTURA ČETNICTVA.....	38
3.2.4 ČLENĚNÍ ČETNICTVA DLE HODNOSTI.....	40
3.2.5 POSLÁNÍ A ÚKOLY ČETNÍKU.....	41
3.2.6 UŽÍTI ZBRANĚ.....	42
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	52

ÚVOD

Bakalářská práce se bude věnovat tématům první republiky, jejím vznikem od roku 1918 až 1938 se zaměřením na historii a politiku, také se budu věnovat Policii a Četnictvu v tomto období, zdokumentuju celou historii, přiblížím některé důležitá data a zákony, až do roku 1938. Po té se lehce zaměřím i na Druhou republiku.

Téma jsem si vybrala z důvodu zajmu o českou historii obzvláště se zaměřením na vznik Československé republiky.

V první kapitole se snažím zachytit vznik a vývoj Československa po první světové válce, která představovala mnoho problému, jak politických tak sociálních. Češi a Slováci se spojili v jeden celek. Jak se vše vyřešilo, aby mohl tento mladý stát fungovat? Fungoval politický systém nového státu? Kdo se stál prezidentem v období první republiky, když se vše teprve formovalo? Jak vyřešily zákony a hlavní orgány? Byli všichni spokojeni s touto náhlou změnou? Tlak okolních států doléhal na celé Československo, které se s tím snažilo bojovat. Odpovědi na tyto a možná i na některé své vlastní otázky se dočtete v mé bakalářské práci.

Období druhé republiky bylo velice krátké. Proč a jak vznikla druhá republika? Mnichovská dohoda toho byla důsledkem. Co s tím měl společného Hitler?

V druhé části mé bakalářské práce se budu zabývat historií bezpečnostních složek československé republiky od prvních zmínek o nich až po rok 1938. Úplně první bezpečnostní složkou byla policie nikoliv četnictvo.

Na začátku nového státu československá se nazývala Policie zcela jinak. Staří bezpečnosti, její historie, jak se vyvíjela, jak se postupně měnila? Jaká byla struktura policie? Postavení policie? Jakou funkci měla finanční stráž a proč byla vytvořena? Pravidla použití zbraně, jak a v jakých případech směla policie používat zbraně?

Četnictvo bylo povoláno v jakých případech, vznik, historie a rovněž změny. Jaké byly problémy se zavedením četnictva? Proč se neustále měnilo vedení? Jaká byla struktura a členění četnictva? Jak se postupně vše nahrazovalo v průběhu tohoto krátkého období, to vše je zde napsané.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA 1918-1938

1.1 Vznik republiky

Po první světové válce a tedy po rozpadu Rakousko-Uherska 28. října 1918 Československá republika, získá statní samostatnost a osvobodila se od habsburské monarchie, která vládla spoustu let tomuto území a dalším v celé Evropě, než se rozpadla na několik částí, kvůli rozporům mezi mocnostmi. Dříve po celém Rakousku-Uhersku panoval politický a hospodářský rozvrat. Na jaře roku 1918 ještě před oficiálním vznikem československá, kdy přípravy na osamostatnění byly už skoro hotové se v Pittsburghu uzavřela dohoda mezi představiteli Čechu a Slováků, kde bylo rozhodnuto a odsouhlasen politický program Československého národního výboru v Paříži, program který měl spojit Česko a Slovensko v jeden celek, jeden stát, na tomto setkání byl přítomen i samotný T. G. Masaryk. 29. června 1918 bylo v Paříži Československo uznáno, jako samostatný stát. Země Velká Británie, USA, Japonsko a Itálie podpořili Čechy a Slováků ke sjednocení a uznaly také tento stát. T. G. Masaryk dne 18. října 1918 poslal prezidentovi USA W. Wilsonovi tzv. Washingtonskou deklaraci, kde bylo vyhlášeno československá nezávislost.¹ Československo se skládalo z mnoha národnostních menšin Němců (28 %), Maďarů (8 %), Ukrajinců (1 %), Poláků (1 %) a Židů (1 %).

Národní výbor, který byl nově zvolen do Říšské rady 13. července 1918 a který byl stejný, jako při volbách z roku 1911, ještě před oficiálním vznikem ČSR sám sebe prohlásil za vykonavatele statní moci, poté schválil zákon (zák. č. 11/1918 Sb. z. a n., „recepční zákon“) o zřízení samostatnosti československá, kde bylo psáno, že všechny

¹ BĚLINA, P. A KOLEKTIV. *Dějiny zemí Koruny české II.*, Praha: Paseka, 1992, s. 155. ISBN 80-7185-257-0

dosavadní zákony a nařízení, které byly ještě z dob rakousko-uherská zůstávají nezměněny a nezrušeny a všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy statní, zemské, okresní a obecní jsou podřízeny Národnímu výboru. Policie a četnictvo stejně jako ostatní složky byly přijaty do statní správy.² Předsedou Národního výboru se stal K. Kramář, místopředsedou A. Švehla a V. Klofáč, jednatelem F. Soukup a V. Šrobár. Národní výbor byl hlavním orgánem a zákonodárnou a výkonnou mocí pro Československo do 14. listopadu 1918.³

První československý prezident se stal Tomáš Garigue Masaryk, rok po osamostatnění československá 28. října 1919 měl projev na předsedání Národního Shromáždění československá a tady je úryvek z projevu:

„Mnoho bude se dnes vzpomínat našeho revolučního hnutí a sám mám po této schůzi zahájit viditelnou jeho historii; zde uskrovním se na stručnou úvahu.

Naše revoluce měla zvláštní ráz. Za hranicí spočívala v promyšlené a pilné propagandě a diplomatické práci; vedle toho zorganizovali jsme armádu a připojili jsme se k válčícím Spojencům, od nichž jsme byli uznáni za pravidelnou válečnou moc. Doma se pracovalo s naší strany bez krveprolití, třebaže habsburské Rakousko brutálně naše lidi věšelo, střílelo a všemožně potlačovalo. Je to jistě zvláštní revoluce - revoluce po výtce pracovní a právě tím v nejlepším slova smyslu demokratická; a tato revoluce zajistila nám vítězství. Vítězství veliké. Bylo často řečeno, že státy trvají, čím vznikají. Naše republika vznikla pravidelným bojem v poli a práci a práci naše republika se udrží; boj, doufám, nebude již potřebný. Přestáli jsme v poměrném klidu již jeden rok; fyziologové nám říkají, že prvý rok lidského života je pro trvání individua rozhodný. Snad smíme analogie užít také pro náš stát. Ovšem - jest naším úkolem, politikou hodně promyšlenou naši republiku nejen udržet, nýbrž dokonale vybudovat.

Dědictví rakousko-uherské a těžká poválečná situace Evropy a speciálně Evropy Východní dělají nám náš úkol obtížným. ... Náš nový stát nevyžaduje pouze tento

² MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I, Habsburská monarchie (1526-1918)*. Praha: Themis, 1997, s. 9. ISBN 80-85821-52-4

³ KLÍMEK, A. *Velké dějiny zemí koruny české, svazek XII, (1918 – 1929)*, Praha: Paseka, 2000, s. 26. ISBN 80-7185-328-3

všeobecný smysl státní, nýbrž my potřebujeme pro úspěšnou administraci nové úřednictvo; chcete-li, novou byrokracií. Novou - to jest, pracovitou, svědomitou, čestnou a poctivou, a při tom myslící a myslivou. Nové poměry, tvoření nového státu vyžaduje nejen od nejvyšších autorit vládních a od parlamentu, nýbrž od každého úředníka tvoření nové praxe, nestačí jen zákony a nařízení. Každý úředník je teď do jisté míry zákonodárcem. Odrakouštění administrace nesmí zůstat jen heslem!

Zkrátka - v politice vnitřní i zahraniční, musíme se teď postavit výše, hodně výše, musíme mít odhodlanost a odvahu, být většími, být světovými. Úspěšné vybudování našeho státu vyžaduje účinný boj všech proti demoralizaci, která válkou a zhroucením Rakousko-Uherska byla způsobena. Na tu demoralizaci se žaluje ve všech státech. Ale zdá se mi, že u nás se poněkud jednostranně ukazuje jen na velké přestupky, kdežto se zapomíná na přestupky v malém. Pozoruji, že často žalují na zločince lidé, kteří sami nešetří pořádku a práva v malém. Volá se po silné ruce, po diktatuře, po přísných zákonech - já bych chtěl zdůraznit, že každý jednotlivec a jednotlivé organizace musí pracovat k očištění. Máme tisíce a tisíce spolků, máme různé organizace a jednoty učitelské, úřednické aj., máme Sokol, máme obecní správy, máme svůj parlament, máme svůj tisk, ať každý ve svém působišti a okolí se zasadí o mravní ozdravení.

Neomlouvám naše poměry, pravím-li, že se mi naše nervosní netrpělivost zdá být do jisté míry neoprávněnou. Cizinci, kteří mne navštěvují, velmi často srovnávají naše poměry s poměry v okolních státech a pochvalují si náš celkový stav. Mně samému by nestačilo, že jest u nás lépe, než u některých sousedů. Přece musím uznat, že se poměry povlovně lepší; na každý způsob nestačí, očekávati mravní pomoc a spásu jen od státu, in concreto od byrokracie. ... Dosáhli jsme samostatné republiky, protože jsme horoucně věřili ve své národní ideály, že jsme ve svém nitru uznávali a ctili něco svatého a že jsme měli důvěru v lidi a lid; a stejně udržíme si svoji republiku a demokracii, když budeme věřit ve své ideály, když uznáme to svaté a když budeme důvěřovat jeden v druhého ... Vývoj moderní národnosti dál se současně s vývojem mezinárodnosti. Jak Dostojevský pěkně ukázal, člověk nemá pouze lásku k svému národu, nýbrž zároveň touhu k obcování s národy jinými a sjednocení všelidskému. To jest také smysl našeho humanitního programu našich křísitelů. Naše revoluční propaganda za hranicemi získala našemu národu sympatie ve jménu tohoto programu.

Jsme nyní národ samostatný, máme stát svůj, nebudeme našimi dřívějšími národními odpůrci, Němci a Maďary, tak ohroženi, jak jsme byli. Politika v pravdě národní nebude šovinistickou. Je poučné, jak teď vážní němečtí politikové viní národní šovinism všenežmecký, jakožto hlavní příčinu války a německé porážky. Šovinism je všude a vždycky slepý. Víť ovšem, že je také šovinism mezinárodnosti - ten světoběhlý kosmopolitismus, pohrdající národy malými a nepochodující, že pravá mezinárodnost není protinárodní, ani nenárodní. Čistá lidskost Kollárova může se jeviti jen v národnosti.

Naše národnostní politika loajálně přiznává národní a jazyková práva ostatním národům naší republiky. Stát vytvořili jsme my a proto je docela přirozené, že bude míti svůj zvláštní ráz, to tkví ve věci a v samém pojmu samostatného státu. Ale v naší republice nebude žádného násilného odnárodnování.

Doufám, že Liga Národů bude přispívati k ustálení přátelských mezistátních a mezinárodních poměrů; na každý způsob musí býti cílená politika, ustáliti národní snášenlivost a nejen snášenlivost, - v naší republice budou národní minority moci pěstovati svou národnost docela nerušeně. Národní minority vůbec by mohly a měly míti poslání, přispívati ke sblížení národů a k té žádoucí mezinárodnosti... K závěru chcel by som sa s Vami rozlúčiť; myslím, že hovorím k Vám naposledy. Viem, že volebný zákon sa už pripravuje, lebo volby by iste mely byť čo najskôr. Môžete odstúpiť s vedomím, že ste vykonali slušný kus zákonodárnej práce; pri pomeroch ťažkých a celkom nových pracovali ste veľmi pilne.

Náš parlament a naša vláda musí byť v našej republike obecne uznanou politickou autoritou; smiem povedať, že som od svojho vkročenia na domácu pôdu veľmi toho dbal, aby som túto autoritu všemožne podporoval. Tomu zostanem verným aj v budúcnosti. Počul som ozaj ovšem volanie po diktátúre - badám v tom len snahu po vzornom usporiadaní a vybudovaní republiky. Republikánska sloboda, možno, tu a tam

*nie je správne chápaná a z toho plynú niektoré vady; ale som hlboko presvedčený, že proti slobode je jediný liek: viacej slobody a sloboda pravá.*⁴

Částečná citace z jeho dlouhého projevu.

Jeden z posledních činů Národního výboru bylo vydání prozatímní ústavy č. 37/1918 Sb. Ústava obsahovala pouze 21 paragrafů a byla rozdělena do čtyř oddílů (O národním shromáždění § 1- 6, O prezidentu republiky § 7 – 12, O způsobu vyhlášení rozsudků § 13 a poslední O moci výkonné a nařizovací § 14 – 21). Avšak nebylo zde prohlášení, které by mělo být napsané na začátku ústavy. V ústavě také stalo, že zákonodárnou moc přebírá Národní výbor s 256 členy.⁵

Národní shromáždění vydalo 2. 11. 1918 zákon č. 2/1918 Sb. z. a n. kde byly vypsány nejvyšší správní úřady:

1. Úřad pro věci zahraniční
2. Úřad pro správu vnitřní
3. Úřad pro správu financí
4. Úřad pro správu vyučování a národní osvětu
5. Úřad spravedlnosti
6. Úřad průmyslu, obchodu, živnosti
7. Úřad dopravy
8. Úřad veřejných prací
9. Úřad zemědělství
10. Úřad pro národní obranu
11. Úřad pro správu sociální péče

⁴ Projev T. G. Masaryka, internetový zdroj: <http://blisty.cz/art/20267.html>

⁵ MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3.přepřac.vyd., Praha: Linde 2004, s. 272. ISBN 978-80-87212-39-4

12. Úřad pro správu veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy⁶

Později byly vydány samostatné zákony o zřízení těchto úřadu:

13. Úřad pro zásobování lidu⁷

14. Úřad pošt a telegrafů⁸

15. Úřad ministra s plnou mocí pro správu Slovenska⁹

16. Úřad pro sjednocení zákonodárství a organizace správy¹⁰

17. Úřad pro zahraniční obchod¹¹

T. G. Masaryk byl zvolen prezidentem 14. listopadu 1918 Revolučním národním shromážděním. Téhož dne byla zvolena první vláda s funkcí výkonného orgánu parlamentu v čele s Karlem Kramářem.

Novelizovaní ústavy č. 271/1919 Sb. z. a n. posílila pravomoci prezidenta. Prezident dostal právo suspenzivního veta, mohl svolávat sněmovny, odročovat zasedání a ukončit je. Prezident neměl právo vydávat nové zákony, jeho hlavní úkol bylo hlídat suverenitu politických vlivu.¹²

Úplně nová ústava byla dokončena 27. února 1920. Revoluční národní shromáždění schválilo tuto ústavu, i když obsahovala spoustu kompromisu mezi jednotlivými stranami. Z politického hlediska byli tvůrcem ústavy nejvyšší představitelé dvou největších stran A. Švehla z Republikánské strany československého venkova a

⁶ Sbíрка zákonů č. 2/1918

⁷ Nařízení Národního výboru č. 20/1918 Sb.

⁸ Zákon č. 40/1918 Sb.

⁹ Zákon č. 64/1918 Sb.

¹⁰ Zákon č. 431/1919 Sb.

¹¹ Zákon č. 218/1920 Sb.

¹² MALÝ, K. A KOL. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3. přeprac. vyd., Praha: Linde, 2004, s. 274 – 275. ISBN 978-80-87212-39-4

Dr. A. Meissnera z Československé strany sociálně demokratické, kteří se spojili. Ústava byla přijata, všemi hlasy. Obsahovala 134 paragrafů a šest hlav.¹³

Obsah ústavy:

- Prohlášení čl. I – X
- Hlava první – všeobecné ustanovení § 1 – 5, obsahovala základní ústavní otázky formy státu, hlavy státu, území republiky, státní občanství a hlavní město.
- Hlava druhá - § 6 – 54, se zabývá zákonodárnou pravomocí, kterou má na starost Národní shromáždění, které se skládá z poslanecké sněmovny se 300 členy a senátu s 150 senátory, aktivní volební právo do poslanecké sněmovny bylo určeno od 21. roku člověka a do senátu od dovršení 26. roku, pasivní volební právo bylo od 30 let do poslanecké sněmovny a do senátu od 45 let, při volbách se volila politická strana.¹⁴
- Hlava třetí - § 55 – 93, se zabývá vládní a výkonnou mocí, kterou má prezident, největší moc měla vláda, ministerstva a nižší správní úřady.
- Hlava čtvrtá - § 94 – 105, upravovala soudcovskou moc a dělila je na řádné, mimořádné a rozhodčí pro civilní věci, pro trestní činy byly vytvořeny občanské trestní soudy, vojenské trestní soudy a byl založen pro celé Československo jeden nejvyšší soud.
- Hlava pátá - § 106 – 127, pojímala základní práva a povinnosti občanů
- Hlava šestá - § 128 – 134, obsahovala úpravu ochrany menšin a národnostních, náboženských a rasových.¹⁵

¹³ BROKOVÁ, E., *Československá demokracie - politický systém ČSR 1918-1938*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1992, s. 22 – 24. ISBN 80-901059-6-3

¹⁴ MALÝ, K. A KOL., *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3. přeprac. vyd., Praha: Linde, 2004, s. 283 – 284. ISBN 978-80-87212-39-4

¹⁵ MALÝ, K. A KOL., *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3. přeprac. vyd., Praha: Linde, 2004, s. 285- 288. ISBN 978-80-87212-39-4

- Dodatečné listiny zahrnovaly:
 - ústavní zákon č. 293/1920 Sb. z. a n. o ochraně osobní svobody, domovní a listovní tajemství,
 - ústavní zákon č. 294/1920 Sb. z. a n. o podpisování zákonů a nařízení
 - ústavní zákon č. 122/1920 Sb. z. a n. o jazyku
 - ústavní zákon č. 263/1920 Sb. z. a n. o pozbývání státního občanství a práva domovského.¹⁶

1.2 20. leta

Přijetí župního zákonu 29. 2. 1920 se ustálily množství žup na 21 a byly jím podřízeny okresní úřady, Praha se stala samostatným župním celkem.¹⁷

Po několika neustálých uspořádáních území Podkarpatské Rusi na jednotlivé správní celky byla v r. 1922 ukončena diktatura vojska. Příštího roku proběhly volby do organu a správcem území se staly zemské zastupitelstvo v čele se zemským prezidentem.¹⁸

Ovšem župní zákon vstoupil v platnost až o tři roky později a to 1. 1. 1923, ale jen na Slovensku a neúplné podobě. Dále byl rozšířen a v druhé pol. 20. let.¹⁹

Na podzim 1929 vypukla světová hospodářská krize, která však zasáhla nejvíce Československo v r. 1933. V této době se také zvýšila nezaměstnanost necelý 1 milion lidí bylo bez práce.²⁰

¹⁶ MALÝ, K. A KOL. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3. přeprac. vyd., Praha: Linde, 2004, s. 289. ISBN 978-80-87212-39-4

¹⁷ SCHELLE, K. *Organizace veřejné správy v letech 1848 – 1948*, Brno: MU, 1993, s. 281. ISBN 80-210-0792-3

¹⁸ MALÝ, K. A KOL. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3. přeprac. vyd., Praha: Linde, 2004, s. 314. ISBN 978-80-87212-39-4

¹⁹ SCHELLE, K. *Organizace veřejné správy v letech 1848 – 1948*, Brno: MU, 1993, s. 369. ISBN 80-210-0792-3

²⁰ BĚLINA, P. A KOL. *Dějiny zemí Koruny české II*. Praha: Paseka, 1992, s. 181. ISBN 80-85192-30-6

1.3 30. leta

Po abdikaci T. G. Masaryka v prosinci 1935 se stal ještě téhož roku druhým prezidentem Edvard Beneš na návrh předchozího prezidenta.

Praha stala ve středu dění, jako antifašistická mekka, přijímala politické emigranty a uprchlíky před nacisty.²¹

1.3 Mnichov 1938

Mnichovská konference se konala 29. září 1938. Přítomní byla zástupci Francie, Velké Británie, Německo, Itálie. Československo, o kterém se jednalo, nebylo přizváno, i když to Francie a Velká Británie požadovali, ale Hitler byl proti. Zástupce Velké Británie také navrhnul, aby zástupce československá byl přizván aspoň do vedlejší místnosti, kvůli výsledku. Konečně bylo povoleno povolat zástupce československá. Výsledek konference se zástupci dozvěděli až pozdě večer. Stalo tam, že všichni zastupitele se dohodli, a tak sudetské území připadlo Německu. Československo mělo vyklidit toto území, neprodleně!

30. září 1938 byla smlouva podepsaná všemi přítomnými zástupci. 1. října začalo Německo ohraničovat území.

Československo se k této dohodě, známé také jako Mnichovská dohoda, nijak nevyjadřovalo, ani nemohlo.

²¹ BĚLINA, P. A KOL. *Dějiny země Koruny české II*. Praha: Paseka, 1992, s. 185. ISBN 80-85192-30-6

2 ČESKOSLOVESKÁ REPUBLIKA 1938-1939

V Čechách žili nespokojení Němci v oblasti Sudet, Hitler si toho byl vědom a chtěl toho zneužít k rozpadu Československa. Sudet začal vyvíjet obrovský tlak na vládu, aby zajistila politická práva pro německou menšinu. 24. dubna Sudetoněmecká strana uveřejnila svůj nový program, který byl znám jako Karlovarský program.

V létě 1938 probíhalo jednání československé vlády se zástupci Sudetoněmecké strany, nic se nevyřešilo. Anglický velvyslanec Walter Runciman dohlížel na vyjednávání s Henleinem, ten chtěl prosadit právě už zmiňovaný Karlovarský program. Později se opět jednalo, tentokrát byl přítomen i Edvard Beneš, který schválil osm bodů z Karlovarského programu, ale k dohodě nedošlo. 4. září byla další schůze, prezident Beneš byl velice ochoten a rozhodl se, že přijme všechny body. Tento plán je znám jako Čtvrtý plán. Avšak Němcům se to nezdálo a tak to odmítli. Poté přestali komunikovat s vládou a vyvolávali nepokoje.

V Mnichově se 29. září 1938 sešlo několik zástupců mocnosti nacistického Německa, fašistické Itálie, Francie a Velké Británie. Hlavním tématem konference byly státní hranice. Německo si činilo nárok na území Československa. Avšak žádný ze zástupců Československa nebyl pozván k účasti na této konferenci, i když se jí to přímo týkalo.

Zástupci nakonec výřečnosti Hitlera podlehli a odsouhlasili mu vše, jelikož se obávali konfliktu. Hitler už v té době byl znám svou ctižádostí a lhostejností vůči ostatním.

Poslední rozhlasový projev prezidenta E. Beneše před odchodem do exilu po vzdání se prezidentské funkce:

Vážení spoluobčané!

„Poslal jsem právě panu předsedovi vlády list, kterým se vzdávám svého prezidentského úřadu a obracím se k vám, abych se s vámi jako president rozloučil, abych se rozloučil se svými politickými spolupracovníky, s našimi skvělými vojáky a legionáři a se všemi, s kterými jsem se jako president potkával a spolupracoval. Učinil jsem své rozhodnutí ze svého osobního přesvědčení. Měl jsem v úmyslu učinit tak hned

po mnichovském rozhodnutí. Odložil jsem to, abych sám nejprve zajistil pevnější a trvanlivější vládu a věřím, že je to za dnešních okolností krok správný.

Celý systém evropské rovnováhy, vybudovaný po válce, se od několika let jen stále zeslaboval a v posledních třech letech podstatně změnil. Změnil se v neprospěch nás a našich přátel. Československá republika se ve shodě se svými přáteli dlouhá léta poctivě snažila tento systém podpořit. Napnuli jsme všechny síly ve chvíli, kdy tento vývoj dostal u nás výraz bojů národnostních. Pokusili jsme se upřímně dorozumět se a také s druhými národnostmi. Zašli jsme ke krajní hranici možných koncesí. Ale zahraniční vlivy a celý evropský vývoj způsobil, že se tyto věci vyhranily v těžký mezinárodní konflikt, ve kterém jsme měli vojensky chránit své hranice. Učinili jsme tak všichni s energií, odhodlaností a sebeobětováním tak velkým, že to má sotva příkladu. Bylo patrné, že by z toho vznikla evropská katastrofa. Víte, že za těchto okolností se sešly čtyři velmoci. Dohodly se mezi sebou o obětech, které od nás žádaly ve prospěch světového míru a že jsme je byli přinuceni přijat.

Neočekávejte ode mne jediného slova rekriminací na žádnou stranu. Jednou všechny bude soudit historie a rozhodne spravedlivě. Řeknu jen to, co cítíme bolestně všichni. Oběti, které byly od nás tak důrazně žádány, jsou neúměrné, nejsou spravedlivé. Národ toho nikdy nezapomene, i když to nese s důstojností, klidem a sebevědomím, které budí obdiv všech. Je v tom vidět sílu národa a mravní velikost jeho synů a dcer. Hájil jsem v této době podle své povinnosti a se vší oddaností zájmy našeho státu a národa a našeho dosavadního postavení v Evropě. Mýlí se ti, kdož neviděli správně sta a sta snah a pokusů o zachování míru a o vytvoření dobrého sousedství, když neviděli naši opravdovou dobrou vůli, skutečně se dorozumět se všemi kolem nás. Síly, které byly proti tomu všemu, byly však mocnější. Myslím, že za těchto okolností je dobře, aby nový vývoj a nová evropská spolupráce nebyly narušeny z naší strany tím, že by se mohlo zdát, že její význačný representant mohl by jim stát svým osobním postavením v cestě tohoto vývoje.

Byl jsem zvolen ke svému úřadu v době podstatně jiné. Musím uvážit, zda bych měl na tomto místě zůstat za změněných poměrů. Jako přesvědčený demokrat myslím, že činím správně, když odcházím. Zůstaneme i nadále demokraty, budeme dále spolupracovat se svými dosavadními přáteli, ale při tom všem třeba otevřít cestu

k tomu, aby náš stát a náš národ mohl se klidně a nerušeně v novém prostředí vyvíjet a novým poměrům přizpůsobovat. Znamená to, nezříkat se přátel a získávat kolem sebe přátele nové. Klidně věcně, loajálně ke všem, jak jsem si to sám vždy přál.

Náš stát měl zvláštní národnostní strukturu. Nyní se poměry dost změní. Řada příčin k rozporům s našimi sousedy zmizí. Budeme mít stát národní, stát Čechů a Slováků, jak to v jistém smyslu vývoj národnostního principu ukazuje. Bude v tom velká síla našeho státu a všeho československého lidu. Bude mu to dávat velkou, novou činnost a silnou mravní základnu, jaké dosud neměl. Naše národní kultura se prohloubí a zesílí. Jsme stále dost silní a dost početní, dívejme se proto s nadějí na svoji národní budoucnost. Jsme národ typicky střízlivý a jako jsme nezpyšněli v štěstí, neztratíme hlavu ani ve svém neštěstí. Heroismus práce a sebeodříkání, pro který nám nyní nastala chvíle, není o nic menším a méně důstojným, než je hrdinství na válečném poli. Koruna stromu naší vlasti je osekána, ale kořeny národa tkví pevně v jeho zemi. Sestupme ke kořenům, soustředme všechnu svou starou rodovou sílu do nich, jako jsme to ve svých dějinách učinili již několikrát, a koruna opět po čase vyrazí svými ratolestmi. Mějme na paměti, že to, co nám po všech obětech zůstává jako jádro naší vlasti, jako ono dědictví, jež musíme zachovat budoucím generacím, je stále ještě statek věčné hodnoty, že i nyní zůstáváme státem nikoli z nejmenších, národem s kulturou, jež se rovná kultuře větších národů světa a kulturu mnohých z nich i převyšuje. To vše nás zavazuje, abychom drželi toto nejvlastnější dědictví v klidné a pevné ruce.

Milí spoluobčané, přátelé! Na konec se obracím na vás na všechny s vřelou, upřímnou, ze srdce jdoucí výzvou. Vlast Čechů a Slováků je opravdu v nebezpečí a byla by v nebezpečí větším, kdybychom v této chvíli nestáli všichni navzájem při sobě, ve svornosti, v jednotě a plné mravní síle sobě navzájem oddaných lidí. Je nutno především se dohodnout se Slováky, i oni jsou v nebezpečí. Dnes nezáleží na té, či oné koncesi, musíme si navzájem všude, kde je třeba povolit. Dále se obracím na všechny ostatní kruhy obyvatelstva - na rolníky, dělníky, střední vrstvy i inteligenci: Zachovejte klid a svornost, jednotu a oddanost i vzájemnou lásku k sobě, neboť jak Masaryk říkával: Vlast, stát a národ, to jste vy všichni navzájem, stojící na své rodné půdě. Odložte na čas všechny své spory a denní malé zájmy a spojte všechno úsilí k jedinému cíli, k společné práci pro vlast a stát. Naši skvělé armádě děkuji zvlášť vřele. Věnoval jsem jí

všechny okamžiky své presidentské činnosti. Jsem s ní a nikdy na ni nezapomenu. Věřím v její další zdárný vývoj a v její budoucnost.

Končím výrazem opravdového přesvědčení, výrazem své hluboké víry ve věčnou sílu a pevnost našeho národa, v jeho energii, houževnatost, vytrvalost a hlavně v jeho víru v ideály lidskosti, v ideály svobody, práva a spravedlnosti, za něž tolikrát bojoval, za něž tolikrát trpěl a s nimiž vždy znovu zvítězil. I já jsem pro ně bojoval a zůstanu jim věren. Neopouštím také loď v bouři. Věřím naopak, že v této chvíli je tato má oběť politicky nutná, i když neznamena, že bych zapomněl na svou povinnost pracovat dále jako občan a vlastenec. Přeji vám všem, přeji republice, přeji národu, aby se dočkal brzo lepších dní, aby žil, vzrůstal a rozkvétal znovu jako krásná ratolest lidského rodu a jako jeden z ušlechtilých, krásných národů evropských. Buďte všichni zdraví. Buďte všichni svorní. Buďte všichni stateční. ‘²²

Po schválení Mnichovské dohody začala okupace československých hranic. Pouze pohraniční oblast Hitlerovi však nestačila a tak si 15. března 1939 podmanil Čechy a Moravu a došlo k vytvoření protektorátu v této oblasti.

V Čechách a na Moravě vedle policejní jednotky skládající se z policie, samostatné uniformované služby jako jsou četníci, finanční stráž a pohraniční stáž a také popravčí čety. Fungovala německá bezpečnostní policie, v čele s hlavním velitelem bezpečnostní policie na celém území Čechu a Moravy. Gestapo bylo zmocněno vydávat pokyny německým i českým úřadům. Jejich cílem bylo potlačit vzpouru jak od samotného československého národa, tak i od ostatních států.²³

V bezpečnostních složkách Československa však nic nezměnilo i za doby okupace.

²² Proslov, E. BENEŠ, internetový odkaz: <http://www.fronta.cz/dokument/edvard-benes-posledni-rozhlasovy-projev-5-rijna-1938>

²³ Macek, P., Uhlíř, L., *Dějiny policie a četnictva III.*, Praha: Police History, 2001, s. 44 - 49, ISBN 978-80-86477-5

3. BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY

K policii a četnictvu se váže zákon o zbraních a střelivu č. 81/1938 Sb. z. a n.. § 21 1. odstavec je upraveno:

„Ustanovení tohoto zákona o držení a nošení zbraní a střeliva neplatí pro vojenské osoby v činné službě, pro příslušníky četnictva v činné službě a členy policejních strážních sborů v činné službě, jde-li o zbraň a střelivo, jež náležejí k výzbroji nebo výstroji branné moci (četnictva, policejních strážních sborů); jde-li zároveň o zbraň, jež patří k stejnokroji, neplatí též ustanovení tohoto zákona o nabytí této zbraně uvedenými osobami a o jejím zasílání jimi nebo pro ně.“

Je tam definováno, že pouze bezpečnostní složky (policie a četnictvo) mohou používat zbraně a střelivo.²⁴

3.1 Policie

Zločinci jsou v každé době, a tak byla vytvořena jednotka k jejich stíhání. První ochrance/straž představovali žoldnéři, kteří měli nejprve hlídat bránu a most, později začali vykonávat novou funkci pořádkové a hlídkové služby v ulicích města. Vše se vždy vylepšuje ani pořádková a hlídková služba tomu neunikla její rozsah působnosti se rozšířil do větší vzdálenosti. Díky úředníkům se na území habsburské monarchie v 18. století začaly vznikat policejní komise.

Vydaní tří zásadních reforem v 18. stol. měly obrovský vliv na vývoj události. V roce 1749 vydaná první, správa policie byla odňata od justice. Roku 1776 druhá, kdy bylo ve Vídni založeno policejní ředitelství. A poslední z roku 1785 kdy vznikala další a další ředitelství i v Československu.

V roce 1848 byla policie přiřazena pod ministerstvo vnitra, aby následně roku 1852 byla zase od ministerstva vnitra odtrhnuta a byl obnoven Nejvyšší policejní úřad. V roce 1870 byla policie opět přiřazena k ministerstvu vnitra.

²⁴ Zákon č. 43/1895 Sb.

Mimo státní policii, která byla převážně ve velkých a významných městech existovala i policie městská a obecní. Toto zřízení vydrželo bez velkých změn až do roku 1918.

3.1.1 Policie v časech první republiky

V roce 1918 byl policejní sbor velmi malý oproti četnictvu. V Praze a v Brně se nacházeli policejní ředitelství a v Plzni a na Moravské Ostravě byla komisařství. Až roku 1920 ustanovila vláda další policejní ředitelství a komisařství, jelikož to díky novým zákonům konečně mohla udělat. Na Slovensku byla policie vytvořena až zákonem č. 165/1920 Sb. z. a n. a policejní úřady byly zřizovány tam, kde bylo potřeba.

V průběhu 20. let bylo vytvořeno spousta nových státních policejních úřadů, které připomínaly svým rozsahem policejní ředitelství, policejní komisařství a expozitury policejních komisařství. Pohraniční policejní komisařství měly na starost hraniční oblasti. Třicet státních policejních úřadů byly vytvořeny do konce 20. let. A to díky zákonu z roku 1920:

„Obce jsou povinny přispívati v době prvních pěti let ode dne zřízení státního úřadu policejního v dotčené obci k nákladům státních úřadů policejních, podle tohoto zákona nově zřízených, částkou, která bude určena ministerstvem financí v dohodě s ministerstvem vnitra, nesmí však přesahovati skutečné řádné výlohy, které měly obce s úkoly státem převzatými v posledním kalendářním roce před postátněním.

Obce jsou povinny přenechati státu bezplatně k užívání budovy, místnosti a věcná zařízení, jež sloužily úkolům státem převzatým.“²⁵

Jelikož policie nebyla zrovna koordinovaná, museli na tom zapracovat a to se povedlo až druhé polovině 30. let, kdy hrozilo obrovské riziko napadení od nacistů a fašistů. Díky novému nařízení vlády se zrychlilo zakládání nových potřebných

²⁵ Zákon č. 165/1920 Sb.

policejních úřadu i bez schválení obce.²⁶ Tomuto nařízení se tak vedlo, že do dvou let množství státních policejních úřadu překročilo stovku.

Struktura státních policejních úřadu:

V čele úřadu byl policejní ředitel, ale mohl tam být i správce komisařství, který musel mít právnické vzdělání, aby mohl dohlížet na výkon policejní služby v příslušném obvodu. Úředníci, pomocný personál a zejména policejní sbory uniformované a neuniformované stráže bezpečnosti byly pod dohledem ředitele.

Uniformovaná stráž bezpečnosti se skládala z gážistu bez hodnostní třídy, kteří měli na starost hlídky, pochůzky, hlídat a eskortovat vězně, poskytnout první pomoc. A obvodní inspektoři měli na starost velitelství stanic a hlídek.

Neuniformované stráže vykonávali službu zpravodajskou, vyšetřovací a pátrací. Dohlíželi na ně příslušný úředníci, kteří je měli na starost.

Když bylo potřeba speciálních policejních jednotek, v důsledku pokroku kriminálních činu se musela i policie přizpůsobit. Což vedlo k zakládání nových specializovaných jednotek.

- Všeobecná kriminální ústředna²⁷ – nacházela se v Praze, měla za úkol shromažďovat evidenci osob, otisky prstu, bojovala proti obchodu se ženami a dětmi a další..., spolupracovala s četníky i ostatními policejními jednotky, od kterých obdržovala informace o zločinech a zločincích aby si to mohla zaevidovat.
- Sbor uniformované stráže bezpečnosti (SUSB) – založena vojenských na základech, měli uniformu a zbraně, vykonávala pořádkovou službu
- Sbor neuniformované stráže bezpečnosti (SNSB) – byl pouze ozbrojený, bez uniforem a bez vojenských základů, vykonávala službu zpravodajskou, vyšetřovací, dohledací (pátrání po osobách), daktyloskopickou, spolupráce s Ministerstvem národní obrany a ministerstvem zahraničí.

²⁶ Vládní nařízení č. 51/1936 Sb.

²⁷ Výnos MV č. 62901-1928 Sb.

- Oba dva sbory vznikly dle zákona č. 230/1922 Sb. z. a n. ze dne 5. října 1922, byly podřízeny v oblastech správních a hospodářských politickým a státním policejním úřadům, v oblasti výcviku, kázně a kontroly podléhaly velitelům²⁸

Policie byla zaměřena na spoustu druhu problematiky, takže existovala policie, která se zaměřuje na určitou specializaci: Služba spolková, shromažďovací policie, divadelní policie, mravnostní policie, dopravní policie atd.

Ani mezinárodní spolupráce neunikla policejním jednotkám, při čemž museli jednotky spolupracovat se zahraničními jednotky. Pomohla při rozvoji kriminalistiky.

Policie také spolupracovala s četnictvem především na venkově. Ve zvláštních případech, který se vztahoval obci, mohla spolupracovat i s obecní policií, která byla podřízena především starostovi obce.²⁹

3. 1. 2 Užití zbraně

Zákon č. 230/1922 pojednává v § 4 o užití zbraně policistou takto:

„Členové sborů stráže bezpečnosti mají, konajíce službu, zákonem ustanovená práva stráže vojenské i civilní, požívají právní ochrany těchto stráží a smějí užití zbraně, šetríce předepsané opatrnosti, jen v těchto případech:

- 1. v případě nutné obrany, aby odvrátili násilný útok, jenž na ně byl učiněn, nebo jímž se život jiné osoby ohrožuje*
- 2. nelze – li jinak překonati odpor, směřující k zmaření jejich služebního výkonu*
- 3. aby zamezili útěk nebezpečného zločince, jehož nemohou jiným způsobem zadržeti. ‘‘*

Pravděpodobně tento zákon vychází ze zákona o četnictvu a jejich užití zbraně v § 13.

²⁸ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II.*, Praha: Police History, 1992, s. 36. ISBN 80-7185-257-0

²⁹ Vládní nařízení č. 51/1936 Sb.

Ani policii neminula novelizace zákona v § 4 v článku II. se hovořilo o: *„Členové sborů stráže bezpečnosti mají, konajíce službu, zákonem stanovená práva stráže civilní a používají právní ochrany této stráže. Zbraně smějí užíti, šetříce opatrnosti podle okolností případu potřebné, jen v těch případech, ve kterých smějí jí podle zákonných ustanovení použití příslušníci četnictva.“*

Takhle došlo ke sloučení právní úpravy užití zbraně policejních sborů a četnictva. Zpracování zákona v celkovém rozsahu poukazovala na § 13 Zákon o četnictvu č. 28/1928 Sb. z. a n.

Použití zbraně policistovi dle vnitřních předpisů se vyskytovala převážně v prováděcích a konkretizujících instrukcích. Policie na rozdíl od četnictva neměla Služební instrukce. Podkladem interních předpisů byl § 2 v zákoně o policii. Vláda povolila vydávání vnitřních předpisů.³⁰ Služebním úřadům se naskytl možnost vydat vnitřní předpisy, které více upravují služební oděv, výstroj a výzbroj atd.

Příkladem vnitřního předpisu je Služební řád policejního ředitelství ve, kterém stalo: *„Všeobecné předpisy o užití zbraně*

Zbraně nutno užíti k tomu, k čemu jest určena, tj. obušku k uhození, šavle k seknutí a jen výjimečně v případě potřeby k bodání a bambitky a ručnice ke střelbě.

Vystupuje - li stráž v semknutém oddílu, smí užíti zbraně pouze na povel velitele oddílu.

Zbraní budiž použito s největším šetřením lidského života, z toho důvodu budiž použito všude, kde poměry to připouštějí, vždy zbraně méně nebezpečné, tj. obušku /šavle/. Na druhé straně však musí býti zbraně použito způsobem rozhodným, t. j. aby byl tím násilný útok zdolán anebo v útěku zabráněno.

Užití zbraně řídí se zpravidla dle způsobu a druhu útoku, při čemž samozřejmě nutno brát v úvahu nebezpečnost osoby útočící, rovněž tak dobu a místo útoku.

Při použití zbraně nemá býti způsobena škoda osobám neúčastněným.

³⁰ KRÁČMAR, V., *Služební řád pro sbory stráže bezpečnostního policejního ředitelství v Brně*, částka III., Brno: 1927

Po použití zbraně budiž zraněnému poskytnuta první pomoc, po případě pomoc lékařská.

Každé nesprávné použití zbraně se bez újmy stíhání trestního trestá také disciplinárně.³¹

Použití zbraně u uniformované stráže bezpečnosti

Členové stráže bezpečnosti smějí užití zbraně, šetríce opatrnosti podle okolností případu potřebné, jen v těchto případech:

- 1. v případě nutné obrany, aby odvrátili násilný útok, jenž na ně byl učiněn aneb který jim bezprostředně hrozí, nebo jímž se život jiné osoby ohrožuje*
- 2. jestliže se nebezpečný zločinec, proti kterému stráž zakročuje, na vyzvání stráže se nevzdá, nebo se zdráhá opustiti svůj úkryt*
- 3. nelze – li jinak překonati odpor, směřující k zmaření jejich služebního výkonu*
- 4. aby zamezili útěk nebezpečného zločince, jehož nemohou jiným způsobem zadržeti. Zakročují – li členové stráže semknutě pod jednotným vedením a velením při shluknutích a sroceních lidu, platí o použití zbraní předpisy platné v tomto směru pro vojsko.*

Výtah ze směrnic pro vojenské asistence

§ 26 Zakročení zbraní.

Ozbrojené vojenské asistence jsou oprávněny k zakročení zbraněmi i jednají – li v nutné obraně nebo ve stavu nouze.

Aby ozbrojené vojenské asistence mohly užití svých zbraní, musí býti:

- a. útok jedné nebo více osob, proti němuž chtějí sebe nebo někoho jiného ubrániti, bezprávný,*

³¹ KRÁČMAR, V. *Služební řád pro sbory stráže bezpečnosti policejního ředitelství v Brně, částka III.*, Brno: ,1927, s. 26.

- b. *útok přítomný, t. j. aspoň přímo /bezprostředně/ hroziti a činnost zločinná nesmí býti ještě skončena*
- c. *obrana potřebnou*
- d. *útok na statky chráněné, t. j. útok musí směřovati proti životu, tělu, osobní svobodě, majetku.*

Obranou nesmí býti poškozeny osoby na útoku nezučastněné.

Před každým zakročením zbraněmi musí, pokud tomu poměry dovolují, zmocněný představitel politické správy, resp. velitel asistence, vyzvati dav a to třikráte, aby se rozešel.

Nedostačil – li by útok bodákem, budiž užito střelné zbraně, při tom buďte vzati na mušku vůdcové a nejnebezpečnější zprotivilci.

Každé zakročení zbraní musí, pokud možno, předcházeti znamení polnicí.

K bodu 1. K sebeobraně jest člen sboru stráže bezpečnosti oprávněn, byl – li naň podniknut skutečný a přímý útok s úmyslem nepřátelským, který k obraně svého života nebo zdraví člen stráže jinak zdolati nemůže než zbraní. Takový útok bývá podnikán s úmyslem člena stráže zraniti, usmrtiti, nebo odzbrojiti a děje se zbraní, nástroji aneb jinak fysickou silou, resp. násilím. Zbraně budiž užito hned, je – li tu nebezpečí v prodlení, anebo nedá – li se útok jinak odvrátiti.

V jiných případech budiž užito nejprve mírnějších prostředků, jako například vyzvání násilníka „ve jménu zákona“, aby od násilnosti upustil, k útoku připravené předměty odložil nebo schoval, v jiném případě stačí, když člen sboru stráže násilnou ránu, namířenou ruku a pod. zachytí, nebo přítomné osoby požádá, aby násilníka pomohly zdolati.

K bodu 2. Skutečný útok na život anebo na zdraví třetí osoby děje se zpravidla takovým způsobem, že jej mírnými prostředky odvrátiti nelze atentát, ohrožení třetí osoby ozbrojeným člověkem, choromyslným atd.. V tom případě potká se s výsledkem jedině rychlé, energické zakročení stráže. Útočníku budiž předmět nebo zbraň, jímž útok chtěl provést, násilně odňat, aneb z ruky vyražen.

K bodu 3. Pokouší – li se někdo násilím zmařiti úkon služební, jest člen stráže oprávněn zdolati toto násilí použitím zbraně. Zpozoruje – li člen stráže předem, že

někdo za tím účelem, aby důležitý výkon služební zmařil, k násilnému útoku se chystá, nechť připraví si zbraň a pozoruje dotyčnou osobu, aby včas mohl zabránit násilí.

Při odporu může člen sboru stráže bezpečnosti užití zbraně jen tehdy, hrozí – li nebezpečí v prodlení (např. pokusí – li se někdo o to, aby umožnil útěk pronásledovaného zločince, anebo aby zamezil členu stráže násilím cestu při pronásledování takového zločince a tím jeho dopadení zmařil, a zůstaly – li mírnější prostředky na příklad jako zavolání posily) bezvýsledny.

Proti pasivnímu odporu, t. j. když dotyčná osoba neútočí, nesmí se zakročiti zbraní.

K bodu 4. Nebezpečným zločincem jest osoba, jež byla členu stráže jako nebezpečný zločinec odevzdána neb označena anebo dle vlastního úsudku členu stráže dopustila se těžkého zločinu (např. velezrady, padělání veřejných úvěrních papírů a mincí, vraždy, loupeže, žhárství, zlomyslného poškození cizího majetku za zvláště nebezpečných okolností, nebezpečného vloupání, nebezpečného užívání třaskavin apod.).

V jiných případech nesmí se k zamezení útěku zbraně použítí.³²

Užití zbraně neuniformovanou částí policie bylo stejné jako u uniformované části.

„Použití zbraně u neuniformované stráže bezpečnosti.

§ 1, odst. 4. zák. ze dne 13. června 1922, čís. 230 Sb. z. a nař. ustanovuje, že členové sborů neuniformované stráže bezpečnosti mohou být dle potřeby ozbrojeni. Z toho vyplývá, že není nutno, aby každý člen sboru byl zbraní opatřen, nýbrž jen ten, který toho nutně potřebuje. O nutnosti vyzbrojení rozhoduje v jednotlivých případech přednosta osobního úřadu. Ostatně platí o použití zbraně u neuniformované stráže bezpečnosti tatáž pravidla, jako u stráže uniformované“.³³

³² KRÁČMAR, V. *Služební řád pro sbory stráže bezpečnostního policejního ředitelství v Brně*, částka III., Brno: 1927, s. 25.

³³ JUNG, L. *Příručka pro orgány bezpečnosti*, vydaná vlastním nákladem Župní organizace svazu bezpečnostních orgánů v Pardubicích, Pardubice: , 1921

Policejní zbraně, které byly používány v období první republiky. Jednotky používali především pušky verze 24 ke hlídkování, do měst si policisté brali pistoli verze 22 a jednoduchou zbraň šavli.³⁴

3.1.3 Struktura policie

Policie se skládala z:

- Úředníků – prováděli kontrolu, dozor a řízení služby, školili zaměstnance
- Revírní inspektor II. třídy -
- Revírní inspektor I. třídy
- Inspektor okresní – u uniformované policie
- Inspektor vrchní - u uniformované policie

❖ Uniformovaná policie

- Velitel SUSB
- Vrchní velitel SUSB
- Gážista bez hodnostní třídy - dělili se na:
 - Strážník
 - Nadstrážník
 - Obvodní inspektor II. třídy
 - Obvodní inspektor I. třídy

❖ Neuniformovaná policie

- Policejní agent II. třídy
- Policejní agent I. třídy
- Obvodní inspektor II. třídy

³⁴ SPEYCHAL, R. a kol. *Stráž obrany státu*, 1. vyd., Praha: MV+H, 2002, s. 12. ISBN 80-238-8328-3

- Obvodní inspektor I. třídy

Stejně jako četnictvo i policie měla svůj vzdělávací institut pro budoucí policisty, nebo pro policisty, kteří se chtěli do vzdělávat a dosáhnout tím lepšího výkonu nebo i povýšení. Vydávali svou vlastní příručku a návody praxe pro policisty.³⁵

3.1.4 Obecní policie

V Československu existovala vedle státní policie i obecní policie, které měli na starost pouze určitou obec či více. Dohlíželi na obecní blaho, dohlíželi na majetek a bezpečnost osob. Na stejném území mohli působit i četnické straže.

Obecní policie používala k obraně a zastrašení zbraně, jako šavle, obušky a malé střelné zbraně.³⁶

3.1.5 Finanční stráž

Je vojensky organizovaný strážní sbor ještě z dob rakouských bezpečnostních sborů. Vybírala celní poplatky. Clo existuje už do středověku vzešlo z obchodních a dopravních plateb z použití mostů, cest...

V roce 1788 se Rakousko-Uhersko rozhodlo omezit zahraniční obchod a vydala nový všeobecný celní řád.

Do roku 1829 existovali kordóny, skládající se z vojenských veteránů měli za úkol chránit státní hranice a vybírali podobně jako finanční stráž clo. Byly to ozbrojené sbory. V kordónech byli nepotřební, nesplňující podmínky, z neznámých důvodů či chabého zdravotního stavů, anebo z organizačních důvodů, převážně nepotřební vojáci.³⁷

³⁵ *Praktická příručka kriminalistiky a bezpečnostní službu*, Kroměříž: J. GUSEK, 1925

³⁶ BENEŠ, J. *Finanční stráž československá 1918-1938*, 1. vyd., Dvůr Karlové nad Labem: FORT-print, 2005 s. 14. ISBN 80-86011-29-1

³⁷ KOLEKTIV AUTORU. *Celnictví v Československu. Minulost a přítomnost*, 1. vyd., Praha: Naše vojsko, 1982, s. 89

Kordóny byly vyměněny za hraniční myslivce v Předlitavsku roku 1829. Roku 1835 vznikly pro vnitrozemí důchodková stráž.

Sloučením hraničních myslivců a důchodkové stráže bylo zásadní pro vznik finanční stráže v roce 1842.³⁸

Po několika legislativních změnách byla finanční stráž převzata československém. Část odvodového zákona k reorganizaci finanční stráže:

„Vojenská povaha sboru bylo příčinou, že k finanční stráži v první řadě přijímáni byli žadatelé, kteří odbyli vojenskou presenční službu. Vedle certifikatistů měli přednost poddůstojníci stálého vojska nebo zemské obrany prokázavší nejméně 6letou vojenskou aktivní službu. Za tím cílem žádalo se k přijetí do sboru finanční stráže pouze obecněškolské vzdělání. Všeliké pokusy, úroveň základního vzdělání zvýšiti ztroskotaly následkem odboje rakouských vojenských kruhů, které stráž finanční měly za zaopatřovací ústav pro vysloužilé vojáky. Celý sbor tvořil tak jednotné, těžkopádné těleso, které pro různé a od sebe naprosto odlišné služební výkony bylo ve svém vývoji zdržováno a svému úkolu oddalováno. Překážkou byla zejména finanční stráž v zemích bývalého Rakouska kulturně i hospodářsky zaostalých, které neměla a také nepotřebovala toho vzdělání jako finanční stráž v zemích koruny české. Mimo to i centralizační vládní systém hrál tu svoji pověstnou smutnou úlohu. Zrušením dosavadní finanční stráže a nahrazením této důchodkovou kontrolou a pohraniční stráží zjednoduší se organizace obou sborů, upevní se jejich služební i existenční postavení (odpadnou zejména přesázky z vnitrozemí na hranice a naopak) a usnadní se jejich úkol a vývoj.

Utvořením důchodkové kontroly a zařazením její do stavu úřednického, jakož i úplným odloučením od pohraniční stráže bude vyhověno nejen zájmu státu, nýbrž i dávným oprávněním stavovským požadavkům sboru a pozvedne se jeho výkonnost. ...Vnitrozemská stráž měla by nésti název »důchodková kontrola«, poněvadž ve vnitrozemí nemá ráz a povahu »stráže« opatřené zbraní a stejnokrojem, nýbrž jest

³⁸ NEVYHOŠTĚNÝ, J. *Financem na Podkarpatské Rusi*, 2. vyd., Praha: Code print, 2002, s. 5. ISBN 80-9029643-2

povahy ryze kontrolní, jako jest kontrola technická, živnostenská atd. Titul druhého sboru »Pohraniční stráž finanční« vyplývá ovšem z jeho strážní služby vykonávané na hranicích celních."³⁹

Avšak zákonem č. 28/1919 Sb. z. a n. za první republiky byla tato stráž zrušena a nahrazena důchodkovou kontrolou a finanční stráží za pohraniční. Podnětem k rozdělení a kompletní reorganizaci byl rozdílný účel pohraniční finanční stráže a důchodkové stráže. Avšak tyto „příčiny“ k rozdělení o něco později všem přišly jako nepodstatné až hloupé, jelikož se oddělené činnosti příliš neosvědčily.

Zavedla se opět až roku 1927 zákonem 114:

*„... ozbrojený a stejnokrojem opatřený sbor, jehož kázeň jest přizpůsobena kázní vojenské a jenž jest určen k tomu, aby střežil celní hranici, vykonával celní dozor na přechod osob a přestup zboží na celní hranici a hraničních vodách, aby zabraňoval celním přestupkům a je objevoval, i aby konal pomocné služby u celních úřadů.“*⁴⁰

Po pokusu Karla I. o navracení na trůn, kdy se finanční strážníci zúčastnili odporu, bránili Československo u maďarských hranic. Se situace finanční stráže o trochu zlepšila.

Finanční stráž byla nejvíce opomíjenou ozbrojenou složkou za první republiky. Úřady, politici nikdo jim nevěnoval pozornost, aby zlepšil jejich stav. Jejich výzbroj byla ve zdevastovaném stavu, jejich výplata byla velice nízká oproti ostatním statním zaměstnancům. Zlepšení přišlo až v druhé polovině 30. let, obdrželi novou výzbroj.⁴¹

Finanční stráž to nikdy neměla lehké zvláště v práci, kde se neustále setkávali s odporem, násilím a výhružkami. Ani od pohraničních československých obyvatel neměli klid vzhledem k jejich práci je tam zrovna neměli v lásce. Jednou na ně pohraniční obyvatel vytáhli vidle a přišli stěžovat a vyhrožovat ke starostovi.⁴²

³⁹ Zákon č. 165/1920 Sb., dostupné online: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1746&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

⁴⁰ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o reorganizaci finanční stráže, tisk 1870, §1 navrhovaného zákona

⁴¹ BENEŠ, J. *Finanční stráž československá 1918-1938*, Dvůr Králové nad Labem: FORT-print, 2005, s. 10-19. ISBN 80-86011-29-1,

⁴² *Srocení proti Finanční stráží, Naše pohraničí*, roč. XIII., čís. 7, ze dne 1. 3. 1934

V roce 1923 bylo vydáno nařízení č. 201/1923 Sb. z. a n., které upravovalo pozici finanční stráže, jejich výdělek a služební podmínky. A další navýšení platu jim sliboval zákon č. 103/1926 Sb. z. a n.⁴³ kterému se říkalo platový zákon, oficiálně byly umístěny mezi zaměstnance státu.

V zákon č. 114/1927 Sb. z. a n. doplněný nařízením č. 168/1927 Sb. z. a n. se jednalo opět o rozdělení finanční stráže a o jejím účelů. V celním zákonu bylo uvedeno a opětovně zavedeno název Finanční stráž v § 12 byla definovaná „*jako ozbrojený a stejnokrojem opatřený sbor, jehož kázeň jest přizpůsobená kázní vojenské a jenž jest určen k tomu, aby střežil celní hranici a zabraňoval celním přestupkům*“.

Nařízení č. 202/1930 Sb. z. a n. se znovu měnily služební a platové podmínky sboru, které byly zastaralé z roku 1907 a jejich zásad byl sepsán ještě z první služebních předpisu z roku 1842. Slibovalo se i další vylepšení, avšak se to ještě za existence finanční stráže nestalo, toto vylepšení nahrazovalo nařízením č. 202/1930 Sb. z. a n., ale jen pouze v některých částech.⁴⁴ V tomto nařízením byly uvedeny stejné povinnosti a rozmezí území služeb finančních stráž jako v roce 1920:

- „*střežiti celní hranice, pohraniční okres a dopravu zboží v pohraničním pásmu...bdíti nad tím, aby zachovány byly celní předpisy*“
- „*zabraňovati podloudnictví a důchodkovým přestupkům...konati za tím účelem domovní prohlídky*“
- „*napomáhati celním úřadům při jejich úředních výkonech...dle potřeby zastupovati celní úředníky...nahlíženi do celních zápisů a podkladů*“
- „*zabraňovati vstupu na území republiky a výstupu z tohoto území osobám...zejména vojenským zběhům*“
- „*spolupůsobiti dle zvláštních předpisů při vojenské ochraně hranic*“

⁴³ HOLUB, O. *Stůj! Finanční stráž*, 1. vyd., Praha: Naše vojsko, 1987, s 8. ISBN 28-103-87

⁴⁴ NEVYHOŠTĚNÝ, J. *Financem na podkarpatské Rusi*, 2. vyd., Praha: Code print, 2003, s. 31. ISBN 80-9029643-2

V takovémto velkém rozmezí mola finanční stráž pracovat, samozřejmě tu byla i omezení, která vyšla později a upravovala např. použití zbraně a okolnosti jejího použití.⁴⁵

Užití zbraně finanční stráže se vztahovalo na Mannlicher verze 1895, ta už byla zastaralá, strážím se nelíbila, spoustu let trvali na výměně za moderní, novodobé zbraně. Až v roce 1935 získali pušky verze 33. pistole verze 27 nebo 28 obdrželi finanční úředníci.⁴⁶

Struktura finanční stráže byla složena z úředníků, zřízenců a pomocných zřízenců, všichni museli povinně nosit uniformy. Hodnosti se v průběhu let měnily, kvůli neustálým změnám zákona.

Příklad jak vypadala taková struktura podle vládního nařízení č. 20/1920 Sb. z. a n.:

- Zřízenci – (podúředníci) se dělili na:
 - Dozorci pohraniční finanční stráže – kteří byli čekatelé
 - Strážmistři pohraniční finanční stráže
 - Vrchní strážmistři
- Úředníci – dělící se na:
 - Obvodní inspektor pohraniční finanční stráže
 - Okresní inspektor pohraniční finanční stráže
 - Vrchní inspektor pohraniční finanční stráže

Vládní nařízení č. 201/1923 stanovilo nové úřední tituly, jako např. dozorce, naddozorce, respicienty pohraniční stráže, kontrolory a inspektory finanční stráže.

Na začátku 20. let byla nejnižší postavenou jednotkou pohraniční finanční stráže oddělení finanční stráže, některá byla sloučena v inspektorát a následně jim byl

⁴⁵ Zákon č. 193/1920 Sb., § 28, dostupné online: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1774&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

⁴⁶ BENEŠ, J. *Finanční stráž československá 1918-1938*, Dvůr Králové nad Labem: FORT-print, 2005, s. 32. ISBN 80- 86011-29-1

nadřízený vrchní inspektorát finanční stráže. Vedení pohraniční finanční stráže získal na starost zemský finanční úřad.⁴⁷

Celní zákon z roku 1927 byl přijat, tudíž následovala další změna vedení. Hlavním úřadem celní správy se stalo ministerstvo financí, které mělo na starost okrskové celní správy, celní úřady a finanční stráž. Území se dělilo na čtyři okrsky (Českou, Moravskoslezskou, Slovenskou a Podkarpatskou). Okrsková celní správa byla přidělena pod zemská finanční ředitelství v Praze, Brně, Bratislavě a Užhorodě. Okrsková celní správa byla nadřízená celním úřadům a finančním strážím, hlídala jejich činnost a rozdávala úkoly.⁴⁸

Měli na starost strážit, dohlížet na přechod osob a převážené zboží přes celní hranice. Kontrolovali osoby, kteří přecházeli hranice, stíhali daňové trestné činy na celnicích. Spolupracovali, pokud bylo potřeba i s vojskem při ochraně státních hranic.

Svou službu prováděla finanční stráž formou pochůzek a hlídek. Základní forma finanční stráže byla oddělení finanční stráže, nad ní byly útvary s pravomocí dohlížecí, kontrolní a řídicí byla zemská finanční ředitelství a v její sféře působil zemský inspektor finanční stráže.

Finanční stráž užívala zbraně díky legislativě. V celním zákoně § 13 všeobecná ustanovení, v němž v § 7 a § 8 bylo uvedeno:

(§ 7): „Finanční stráž konající službu má zákonem stanovená práva stráže civilní i vojenské, ale smí, šetříc předepsané opatrnosti, užití zbraně jen v případě nutné obrany, aby odvrátila násilný útok, jenž na ni byl učiněn nebo jí přímo hrozí, nebo není – li možno jinak překonati odpor směřující ke zmaření jejího služebního výkonu, nebo nemůže – li zameziti útěk podloudníka, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti. Zbraně smí však použiti pouze takovým způsobem, jenž stačí k tomu, aby útok byl odražen anebo aby její výzvy bylo uposlechnuto.“

⁴⁷ Vládní nařízení č. 201/1923 Sb., dostupné online: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-asp/?Id=3410&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

⁴⁸ BENEŠ, J., *Finanční stráž československá 1918-1938*, Dvůr Králové nad Labem: FORT-print, 2005, s. 32. ISBN 80-86011-29-1

(§ 8): „*V celním pohraničním pásmu smí finanční stráž užití zbraně také proti osobám, jež se nezastaví, byvše k tomu stráží, která dala najevo, že je stráž finanční, opětovně vyzvány, neohrožuje – li tím jiných osob.*“

3.2 Četnictvo

Četnictvo je jednou z nejznámější bezpečnostní složkou v dějinách česká. Název četnictvo bylo původně používáno pro zločince, kteří byli rozdělení do čet, později však tento výraz označoval čty/oddíly četnických příslušníků pro boj se zločinem.⁴⁹ Avšak základna četnictva jako bezpečnostních sboru pochází z Francie z počátku 17. stol..⁵⁰

3.2.1 Četnictvo před první republikou

Četnictvo na území Rakouska-Uherska vzniklo v letech 1848 – 1849 podle lombardsko-benátského vzoru, kvůli nutnosti bezpečnostní složky. K realizaci vzniku četnictva byla nejdříve sestavena speciální komise a na základě jejích podkladu si mohl Alexandr Bach uspořádat veškeré dokumenty ke vzniku četnictva, které následně František Jaosef I. mohl podepsat dne 8. 6. 1849. Zákon o četnictvu byl vydán až 18. ledna 1850. Téhož roku bylo sestaveno 16 četnických pluků, které zajišťovali bezpečnost na území celé monarchie. Právní norma vzniku byl Prozatímní organický zákon o četnictvu z 16. 1. 1850, který formuloval četnictvo jako vojenský organizovaný strážný sbor, jenž byl součástí armády. Posláním četnictva bylo udržování veřejné bezpečnosti, klidu a pořádku, stíhání přestupků a podpora úředních nařízení. Do čela sboru byl dosazen generální inspektor četnictva polní podmaršál baron Kempen von Fichtenstamm.

Roku 1854 se počet pluku četnictva zvýšil na 19, což bylo přibližně 19 tisíc mužů. Před rokem 1860 existovali na území české republiky dva pluky v Čechách byl pluk 2. Gendarmerie-Regiment Nr. 2 für Böhmen, Moravu a Slezko měl na starost pluk 3. Gendarmerie-Regiment Nr. 3 für Mähren und Schlesien. V jednom pluku bylo

⁴⁹ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I.*, Praha: Themis, 1997, s. 9. ISBN 80-85821-52-4

⁵⁰ Tamtéž s. 12

přibližně 1000 mužů, pluk se skládal z eskadrony, křídla, čety a sekce, sekce se dělily na desátnictva (5 až 8 mužů) a stanice (3 až 4 muži). Po reorganizaci roku 1860 bylo množství pluku sníženo z 19 na 10, i počet četníku se snížil až na polovinu 8 tisíc mužů. Na Českém území po tomto velkém snížení zůstal pouze jeden pluk. Pluk se nyní dělil na křídla, čety a stanice v čele se závodčím, který měl na starost 2 – 10 četníku. Stanice byly zřízeny pouze v sídlech okresních úřadů.

Další reorganizace četnictva nastala roku 1866, kdy byly pluky zrušený a místo nich vznikly četnická velitelství. Každému velitelství, tedy celkem 15 bylo přiděleno území, v čele každého velitelství stal vyšší důstojník. O dva roky později r. 1868 bylo četnictvo vyčleněno z pravomoci říšského ministerstva války a bylo přiřazeno k rakouskému ministerstvu pro zemskou obranu. Stejněho roku byla zrušena generální četnická inspekce a nahrazena četnickým inspektorem, který byl dosazen, jako velitel všech četníku.

Další změny nastaly v letech 1872 až 1873 četnická velitelství už se na dále nedělila na křídla a čety, ale na oddělení v čele s důstojníkem. V roce 1873 byl navýšen počet zemských četnických velitelství ze 7 na 14, v čele s důstojníkem nebo rytmistrem. V Praze bylo 2. velitelství, na Moravě 4. velitelství, které se nacházelo v Brně, pro Slezskou část se sídlem v Opavě bylo 15. velitelství.

Roku 1876 bylo četnictvo kompletně vyňato ze složek armády. Avšak četnictvo bylo i nadále pod ministerstvem pro zemskou obranu. Z četnictva byla vyňata četnická jízda.⁵¹

⁵¹ MACEK, P. UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I.*, Praha: Themis, 1997, s. 64-68. ISBN 80-85821-52-4

3.2.2 Četnictvo za první republiky

Se vznikem československá, řízení četnictva i přes protesty ministerstva národní obrany bylo Národním Výborem přiděleno Úřadu generálního velitelství četnictva a četnictvo bylo zařazeno pod ministerstvo vnitra vše bylo upraveno v zákoně 229/1920 Sb. z. a n., o četnictvu ze dne 14. 4. 1920. Ministerstvo obrany mohlo rozhodovat pouze ve věcech četnické výzbroje. V § 1 bylo stanoveno, že četnictvo je vojenský organizovaný strážný sbor stanovený k tomu, aby udržoval veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost v cele republice. Četnictvo bylo uspořádáno na generální ředitelství, zemská velitelství, četnická oddělení, okresní ředitelství a četnické stanice. Všechny jednotky byly podřízeny četnickým velitelům i politickým úřadům. Nově založené Ústřední pátrací oddělení mělo za úkol řídit a sjednotit četnickou pátrací službu, později v roce 1928 byly vytvořeny i četnické pátrací stanice.⁵²

Četníci podléhali velmi přísným normám nejen v rozsahu jejich chování a vystupování dokonce i mimo službu, za Rakousko-Uherska mělo pravidlo, že „četník je vždy ve službě“.

Život četníku byl neustále pod dohledem úřadů, které mohli zasahovat i do jejich osobních životů. Pokud by se chtěl četník ženit byl potřeba souhlas nadřízených. Za první republiky byl kladen důraz četnictva na neutrálnost, takže v roce 1927 bylo odňato právo četníku volit politické strany.⁵³

3.2.3 Struktura četnictva

Nejvýše postaveným orgánem bylo ministerstvo vnitra, které bylo zřízeno 14. 4. 1918 zákonem č. 218/1918 Sb. z. a n.. Řízení četnictva mělo na starost 13. oddělení III. presidiálního odboru. Avšak hned po vzniku československá Národní výbor zřídil dekretem ze dne 31. 10. 1918 Úřad generálního velitele četnictva, v čele

⁵² MALÝ, K. A KOL. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3.přepřac.vyd., Praha: Linde, 2004, s. 387 – 398. ISBN 978-80-87212-39-4

⁵³ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II.*, Praha: Police History, 1992, s. 21. ISBN 80-7185-257-0

s Generálním velitelem, kterého jmenuje samotný prezident republiky. Jeho nejdůležitější funkcí bylo zajišťovat kázeň mezi četnictvem.⁵⁴

Dalším organem byla Zemská četnická velitelství, kde byl nejvýše postavený zemský četnický velitel, která byla zřízená v centrech správních oblastí, byly to Praha, Brno, Opava, Bratislava a Užhorod. Pod nimi byla četnická oddělení s působností ve dvou i více správních okresech, níže jim byla podřízená okresní četnická velitelství, která působila v samostatných okresních úřadech. Území okresních četnických velitelství se skládalo z obvodů samostatných četnických stanic. Nejnižším funkčním článkem byly samostatné četnické velitelství do kterých bylo začleněno 4 až 5 obcí.

Četnictvo bylo zřízeno ve dvou liniích, v bezpečnostní sféře byly podřízeny statním politickým úřadům a četnický důstojníci měli na starost správní a hospodářské záležitosti a výcvik, vyučování, kázeň, kontrolu výkonu služby.

V rozčlenění četnických sboru se specializovaným charakterem činností:

- Ústřední četnické pátrací oddělení – jejich funkcí byla daktyloskopie, vypracování znaleckých posudků a řízení četnické pátrací služby.⁵⁵
- Četnické pátrací stanice – byly zřízeny 1. 1. 1928 a měly sloužit k vyšetřování těžkých zločinů.
- Četnické pohraniční kontrolní stanice – zřízeno r. 1931, sloužily pro kontrolu dokladu na hraničních přechodech, převážně na hranicích s Německem a Rakouskem.
- Četnická eskortní stanice – zřízena r. 1922, sloužila k provádění eskort a doprovodu (např. vězňů, zatčených osob).⁵⁶
- Četnické pohotovostní oddíly – zřízena v září 1933, jejich funkce byla spíše prevence, jelikož byly převážně na území s německou národnostní menšinou.⁵⁷

⁵⁴ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II.*, Praha: Police History, 1992, s. 54. ISBN 80-7185-257-0

⁵⁵ Výnos ministerstva vnitra č. 966/13 ze dne 17. 3. 1922

⁵⁶ Služební instrukce pro četnictvo, § 52

⁵⁷ Výnos ministerstva vnitra č. 51127/13 ze dne 26. 7. 1933

- Četnické silniční kontrolní stanice – dohlíželi nad silničním provozem, při nehodě musely poskytnou první pomoc a při závažných nehodách převáželi zraněné osoby k nejbližšímu lékaři.
- Četnické letecké hlídky – zřízeny v červenci r. 1935 na pokyn ministerstva vnitra po dohodě s ministerstvem národní obrany a ministerstvem veřejných prací, zajišťovali bezpečnost ve vzdušném prostoru nad československou republikou, kvůli nacistickým letounům.
- Expozitory – pokud někde scházel četník, nebo bylo potřeba učinit zvláštní či krátkodobá opatření, tak jednoho a více exponovali, neboli přesunuli na blízké stanoviště na kratší výpomoc (př. epidemie, živelné pohromy).⁵⁸

3.2.4 Členění četnictva dle hodnosti

I. Mužstvo (gážisté bez hodnosti):

- Mužstvo výkonné
 - Četník na zkušební dobu - nejvyšší hodnost, kterou může dostat je rotmistr
 - Strážmistr - je označený vojensku hodnosti odznaku rotmistra
 - Vrchní strážmistr – strážmistr 1. a 2. třídy, je označený vojensku hodnosti odznaku podporučíka, strážmistr je oficiálně přijat k četnictvu, pokud složí zkoušku
- Mužstvo účetní – strážmistr a vrchní strážmistr je oficiálně přiřazen k účetní službě z řad mužstva výkonného se souhlasem ministerstva vnitra
- Četnickí kancelářští zřízenci – nosily svůj vlastní oděv, bez označení, přijetí vymezovaly zvláštní přepisy

⁵⁸ Zákon č. 299/1920 Sb., § 2

II. Důstojníci (gážisté) četnictva:

- Důstojnictvo zbraně
 - Četničtí důstojníci správní - zastávali jako velitelé četnických oddělení všech vyšších velitelů, pobočnicků a učitelů v četnických školách, také zastávali některá místa na ministerstvu vnitra
 - Četničtí důstojníci výkonní – zastávali funkci okresního četnického velitele a učitele v četnických školách
- Četnické důstojnictvo zdravotní a správní služby
- Četnické intendantstvo
- Četnické účetnictví a účetní kontrola⁵⁹

Abyste se mohl stát četníkem bylo nejdříve potřeba chodit do školy, speciálně určené pro výcvik četníka na zkoušku, do školy pro výcvik velitelů stanic a škol pro výcvik výkonných důstojníků.⁶⁰

3.2.5 Poslání a úkony četníka

Byly sepsány v zák. č. 299/1920 Sb., kde v § 1 bylo uvedeno, že četnictvo „*jest určeno k tomu, aby podle stávajících zákonných předpisů a nařízení příslušných úřadu státních udržovalo na celém území Československé republiky veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost*“. V zákoníku byly také napsány interní normy – Služební instrukce pro četnictvo,⁶¹

Každý četník měl své určité vymezené místo, na které měl povinnost dohlížet, četníci měly zejména podporovat zájmy obce, tak aby „*vůbec byla mezi četníky a starosty obcí a jejich orgány vždy dobrá shoda, poněvadž tím bude nejlépe zaručena*

⁵⁹ PINKAS, O. Sbírká četnických předpisů 1923, Kroměříž: J. Gusek, 1923, s. 50 – 53.

⁶⁰ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II.*, Praha: Police History, 1992, s. 21. ISBN 80-7185-257-0

⁶¹ Tamtéž, s. 75

vzájemná pomoc, které obě strany potřebují“.⁶² Pokud bylo potřeba zasáhnout i v některých jiných místech byl četník povolán, aby pomohl.

Četnictvo mělo dva typy služeb:

- Služba „obyčejná“ - byla zcela běžná služba, kdy četník měl povinnost řešit běžné trestné činy všedního života, zabránit shluku lidí, dohlížet na majetek veřejný a soukromý. Nebylo potřeba dávat rozkazy od úřadů.
- Služba „zvláštní“ – byl to rozkaz především do soudů, státních zastupitelství, anebo jiných úřadů, které se týkaly předvedení osoby, eskorty vězňů a domovní prohlídky.⁶³

3.2.6 Užití zbraně

Vznikem Československá převzala republika staré zákony, právní normy předpisy a vyhláška, jelikož bylo potřeba zabezpečit všechny funkce státu musela vytvořit nové normy a zákony a to neminulo ani četnictvo.

Staré zákony ještě z dob Rakouska-Uherska o četnictvu č. 19/1876 Sb. z. a n. daly základ novým. Četníci ještě podle starého zákona mohli užit zbraně pouze za těchto okolností:

- Při sebeobraně, aby zabránil útoku vedené proti četníkovi
- Pro potlačení odporu, který mu bránil ve vykonání jeho úkolu
- Za všech okolností, kde bylo povoleno užití i strážím
- V případech zabránění útěku podezřelého, nebezpečného zločince, pokud nelze tomu jinak zabránit

Takhle se řešilo užití zbraně za první republiky, velmi všeobecný způsob, který zahrnoval vše důležité pro problematiku četnictva, avšak byl zcela v rozporu dle

⁶² Služební instrukce pro četnictvo, § 108

⁶³ Výnos MV č. 29.002/132, ze dne 4. 8. 1920

lidských práv a svobod. Příliš zasahoval do svobody občana, proto by rozšířen o nový zákon č. 299/1920 Sb. z. a n. o četnictvu. § 13 následně zněl takto:

„Četník službu konající má zákonem stanovená práva stráže civilní i vojenské, ale smí, šetře předepsané opatrnosti, užití zbraně jen v těchto případech“:

- 1. „v případě nutné obrany, aby odvrátil násilný útok, jenž na něho byl učiněn nebo jimž se život jiné osoby ohrožuje“*
- 2. „nelze-li jinak překonati odpor, směřující k zmaření jeho služebního výkonu“*
- 3. „aby zamezil útěk nebezpečného zločince, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti“*

Nový zákon jen lépe vymezil starší ustanovení z dob Rakousko-Uherska.

Další změny přišly se zákonem č. 28/1928 Sb. z. a n. v části užití zbraně. V § 13 nebylo rozlišeno užití zbraně jedním četníkem nebo četnickou jednotkou, zaměřil se na situace, kdy bylo nutné užití zbraně četníkem anebo četnictvem. V případech hlídkové jednotky s určeným velitelem skupiny v situacích týmové organizované akce proti několika členným skupinkám zločinců (stávky, demonstrace, protesty...). Bylo pravidlem *„Zakročuje – li četnictvo semknutě pod jednotným vedením a velením při shluknutích a sroceníh lidu, platí o použití zbraní předpisy platné v tomto směru pro vojsko.“*⁶⁴

Pouze v případech většího počtu lidí lze použít zbraně, pokud – li je jednotka četníku semknuta a poslouchá pokyny velitele. Stejně předpisy jako pro vojsko, byly povoleny při větších akcích. A pokud bylo nutné použití zbraně v překonání překážek plnění četnické činnosti. V § 13 části 1 až 4 bylo vše ustanoveno, aby nedošlo ke zmatkům.

⁶⁴ Směrnice pro vojenské asistence č. 35621/22

V roce 1928 byla vydaná novelizace § 13, psalo se v ní:

„Četník službu konající má zákonem stanovená práva stráže civilní i vojenské, ale smí, šetře předepsané opatrnosti podle okolností případu potřebné, užití zbraně jen v těchto případech:

1. *„v případě nutné obrany, aby odvrátil násilný útok, jenž na něho byl učiněn aneb který mu bezprostředně hrozí nebo jímž se život jiné osoby ohrožuje“*
2. *„jestliže nebezpečný zločinec, proti kterému zakročuje, na vyzvání četníkovy se nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt“*
3. *„nelze – li jinak překonati odpor, směřující k zmaření jeho služebního výkonu“*
4. *„aby zamezil útěk nebezpečného zločince, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti“*

Dle novelizace se tedy směla zbraň používat jen v případě jde – li o zločince proti kterému četník zasahuje a který nereaguje na jeho výzvu, aby vylezl ze svého úkrytu. Pravděpodobnost důvodu vzniku je z praxe četníku, podle staršího zákona by musel četník řešit situaci jinak a bez zbraní. Což mohlo četníka ohrozit na zdraví. Dalším řešením podle nového zákona bylo pozměnění a nahrazení slov *„šetře předepsané opatrnosti“* za *„šetře opatrnosti podle okolností případu potřebné“* v § 13. Změna byla důvodem ke zlepšení porozumění postupu za určitých okolností. Četník se nesměl dát na své vlastní uvažování, ale musel se řídit nařízením dle zákona.

Předpisy užití zbraně, výstrojný předpis a další normy, které zasahovaly do oblasti četníkovy služebního života, byly upraveny dle vnitřních předpisů. Upravovala to směrnice Služební instrukce pro četnictvo.⁶⁵ Tato směrnice sloužila i jako učebnice pro četnický sbor. Bylo v ní podrobně rozebráno a vysvětleno okolnosti a situace, nad kterými musel četník před užitím zbraně přemýšlet. V § 65 bylo uvedeno:

1. *„V § 13 zákona o četnictvu ze dne 14. dubna 1920, čís. 299 Sb. z. a. novelizovaném zákonem ze dne 31. ledna 1928, čís. 28 Sb. z. a n., uvedeny jsou*

⁶⁵ Výnos č. 43/1895, ze dne 20. 3. 1895

případy, kdy službu konající četník smí šetře opatrnosti podle okolností případu potřebné, užití zbraně.“

2. *„K jednotlivým bodům tohoto paragrafu se především podotýká:*

ad 1. Případ nutné obrany jest tu jen tehdy, jde – li o bezprávný násilný útok, a ohrožuje – li útok bud' osobní bezpečnost četníkovu nebo život jiné osoby. Útok musí nastávat nebo aspoň bezprostředně hroziti, t. j. z okolností musí být nepochybně patrné, že se útočník k jeho okamžitému provedení strojí a útok nesmí být ještě dokonán.“

„ad 2. Podle tohoto ustanovení smí se zbraně užití jen proti nebezpečnému zločinci a za podmínek, že četník oprávněně proti němu zakročuje a že zločinec byl četníkem vyzván, aby se vzdal nebo svůj úkryt opustil a této výslovné výzvy neuposlechl.

K vyzvání, aby se zločinec vzdal, budiž užito formule „Ruce vzhůru“ v jazyku v místě obvyklém.“

„ad 3. V tomto případě smí četník užití zbraně, nelze – li jinak překonati odpor, směřující k zmaření služebního výkonu četníka, tedy odpor takový, kterým se zamýšlí zabrániti četníku provedení určitého služebního výkonu bud' již započatého nebo aspoň ohlášeného.“

„ad 4. Konečně smí četník zbraně užití, aby zamezil útěk nebezpečného zločince, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti. Nutným předpokladem jest, aby tu byl důvod, který četníka opravňuje k tomu, aby si osobu nebezpečného zločince zajistil, tedy důvod pro zatčení nebo zadržení.

3. *„Nebezpečným zločincem v případech ad 2. a 4. jest rozuměti osobu, která byla příslušným úřadem četníku jako nebezpečný zločinec výslovně označena, anebo kterou četník musí podle jiných nepochybných okolností důvodně pokládati za osobu obzvláště nebezpečnou pro stát, osobu nebo cizí majetek.“*

4. *„V případech uvedených pod 3. a 4. smí četník užití zbraně teprve tehdy, když mírnějších prostředků bylo marně použito, nebo nelze – li vůbec použitím prostředků mírnějších účelu dosáhnouti. Avšak i v případech uvedených pod 1. a 2. má četník dříve nežli užití zbraně, uvážiti, nestačí – li použití některého prostředku mírnějšího.“*

5. „Tyto prostředky jsou:

- *napomenutí hlasem rozkazovacím,*
- *zatčení,*
- *přiložení svěřacích řetízků,*
- *pronásledování prchajícího honěním, po případě použitím služebního psa,*
- *vyzvání osob nahodile přítomných k pomoci. “*

6. „*Při všech případech užití zbraně jest šetřiti opatrnosti, jejíž míra se řídí potřebou, kterou okolnosti případu vyžadují. “*

7. „*Zbraně jest užití co nejšetrněji, t. j. jen takovým způsobem a jen do té míry, aby bylo dosaženo účelu, k němuž směřuje a aby nebyl ohrožen život osob jiných. Života osoby, níž užití zbraně směřuje, jest co nejvíce šetřiti. “*

8. „*To platí i pro volbu zbraně, pokud ji daná situace připouští, přičemž bude rozhodným způsobem ozbrojení četníka, okolnost, je – li osoba, proti níž se zakročuje, ozbrojena čili nic, jakou zbraní jest opatřena a jak ji hodlá proti četníku užití, v případech ad 1. a ad. 3. ještě intenzita a způsob útoku, resp. odporu, který jest odvrátiti, resp. překonati. “*

9. „*Zásadně má četník užití zbraně méně nebezpečné, lze – li z daných okolností bezpečně usouditi, že její užití postačí k dosažení účelu. “*

10. „*Za zbraň méně nebezpečnou nutno považovati především obušek, pak šavli a vztýčený bodák, protože zbraně ty lze snáze ovládati a může býti tudíž zpravidla účinek jejich užití předvídan. “*

11. „*Karabinu a pistoli, jako zbraně střelné, nutno považovati za zbraně nejnebezpečnější již se zřetelem k té okolnosti, že výsledek jejich užití závisí převážně na zručnosti četníkově v zacházení s těmito zbraněmi, na kterou v okamžiku, kdy k užití zbraně dochází, nelze úplně spoléhati, a často i na pouhé náhodě. “*

12. „Je – li četník ozbrojen šavlí i karabinou, má užítí, pokud možno, nejprve vztýčeného bodáku a šavle teprve tehdy, jestliže ho protivník uchopil za karabinu.“
13. „Zbraní však má býti zásadně užito po vojensku, toliko v zápase a v tísní může jí býti užito i jinak.“
14. „Ačkoliv se má zbraně užítí vždy co nejšetrněji, musí jí přece být užito tak, aby protivník stal se co možná ihned k boji neschopným a odpor byl co možno rázem zlomen, při pokusech o útěk pak, aby pokračování v útěku bylo znemožněno.“
15. „Zakročuje – li četník proti někomu z jakékoliv příčiny, má dříve ještě, než pronese formuli „Ve jménu zákona“, zůstatí ve vzdálenosti nejméně 3 – 4 kroků od osoby, proti níž zakročuje, a není – li již předem vyloučeno, že by nastala potřeba užítí zbraně, podle okolností buď uchopit pušku „v ponos“ nebo připravit ji ke střelbě, aby mohl včas čeliti případnému odporu nebo nenadálému útoku na svou osobu.“
16. „Je – li četník vyzbrojen pistolí, má otevřítí pouzdro pistole a pozoruje – li, že by mohlo dojítí k útoku na něho nebo k odporu, vyjmouti pistolí z pouzdra a připravití ji popřípadě k okamžitému užítí.“
17. „Četník má neustále napjatě pozorovati osobu, vůči které zakročuje, a nesmí připustiti, aby se k němu pod jakoukoliv záminkou přiblížila. Je – li to možno, má se četník, aniž by projevil bázeň, postaviti tak, aby měl záda krytá a vůbec vždy již předem dbát náležitě opatrnosti.“
18. „Zakročuje – li četnictvo semknutě pod jednotným vedením a velením při shluknutích a sroceníh lidu, platí o užítí zbraně předpisy o zakročení zbraní vojenskými asistencemi (předpis G-XV branné moci, § 26).“⁶⁶

V roce 1931 Československo chtělo vydat novou legislativu ve věcích zbraní, to se však neuskutečnilo, kvůli „domněnce“ obyvatel, že četnictvo muže všechno, ale jak vypadaly tyto zákony:

⁶⁶ Zákon č. 299/1920 Sb. ze dne 14. 4. 1920

1) „Četník konající službu má zákonem stanovená práva stráže civilní i vojenské, ale smí, šetře opatrnosti podle okolností potřebné, užití zbraně jen v těchto případech:

1. aby odvrátil od sebe neb od jiného neoprávněný, přímo vykonávaný nebo přímo hrozící útok na život, zdraví, osobní svobodu nebo na majetek ve značném rozsahu, ač – li není možno od četníka podle okolností případu slušně žádati, aby užil jiného méně nebezpečného zákroku,

2. jestliže nebezpečný zločinec, proti kterému četník zakročuje, na vyzvání četníkovo se nevzdá nebo se zdráhá opustiti svůj úkryt a je skutečně nebezpečí, že by mohl uprchnouti neb ohroziti četníka nebo okolní lidi,

3. nelze – li jinak překonati odpor, směřující k zmaření služebního výkonu četníka,

4. aby zamezil útěk nebezpečného zločince, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti.

Zakročuje – li četnictvo semknuté pod jednotným vedením a velením při shluknutí a srocení lidu, platí o užití zbraní předpisy dané v tomto směru vojsku, avšak povel k užití střelné zbraně smí se dáti pouze, když jsou tu podmínky uvedené v odstavci (1) a když k tomu nepostačuje předběžná nápadná výstraha a užití mírnějších technických prostředků, zejména mechanických a chemických, podrobnosti o těchto prostředcích buďte stanoveny vládním nařízením. ‘‘⁶⁷

Tato verze zákona o četnictvu byla zákonodárným sborem zamítnuta.

Četníci používalo několik druhů zbraní Mannincher verzi 1890 nebo verzi 1895 s bodákem. Ve 30. letech obdrželo pušku Mauser verzi 33. jejich poboční zbraní se stal revolver Rast Glaser pistole Nickel verze 22 nebo 24. tak jako ostatní bezpečnostní složky měl k dispozici šavli a obušek, který se pro běžnou službu nepoužíval. ‘‘⁶⁸

⁶⁷ Návrh zákona č. 299/1920 Sb. o četnictvu, § 13

⁶⁸ SPEYCHAL, R. a kol. *Stráž obrany státu*, 1. vyd., Praha: MV+H, 2002, s. 12. ISBN 80-238-8328-3

ZÁVĚR

Vznik Československé republiky představoval spoustu problému a změn, ale v roce 1918 se konečně osvobodila od Rakousko-Uherské vlády. Myslím si, že Československo nebylo jediným státem, který se potýkal s problémy. Při tvoření nových zákonů zákonodárci čerpali ze starých zákonů ještě z času Rakousko-Uherska.

Dne 30. března 1920 byl schválen zákon o státních znacích a vlajce. Velký znak tvořili znaky Slovenska, Podkarpatské Rusi (který byl umělé vytvořen), moravský, slezský, těšínský, opavský a ratibořský.

V období 1920 – 1921, T. G. Masaryk závažně onemocněl poprvé a nemohl, jako prezident nějakou dobu fungovat, vznikla tedy Pětka. Krizové řízení měla nestarost Pětka, byla to doba úřednické vlády tvořili ji Antonín Švehla, Alois Rašín, Jiří Stříbrný, Rudolf Bechyně a Jan Šrámek, zástupci pěti základních politických stran - agráři, sociální demokrati, národní socialisti, lidovci a národní demokrati. Tato pětka zajišťovala chod země, stabilitu a funkční systém státu.

Nejdůležitějšími osobnostmi byli samotní prezidenti. T. G. Masaryk, který byl zvolen čtyřikrát prezidentem a abdikoval r. 1935, jelikož měl velmi špatné zdraví, následně zemřel 14. 9. 1937, lidé vždy říkali, že „*dokud bude žít Masaryk, Hitler nezačne válku*“. Na jeho návrh, byl jako další prezident zvolen E. Beneš, který měl také velké zásluhy na vzniku republiky, ale hlavně na spolupráci a dobrých vztazích s okolními státy, avšak ani to nepomohlo, aby Hitler dosáhl toho, co požadoval a samotnou zemi to neochránilo před okupací nacistické armády.

Národnostní menšiny měli obrovský vliv na vývoj událostí v Československu. Vyhrocená situace, díky německé menšině, kteří se nejdříve snažili prosadit Karlovarskou smlouvu a když druhý prezident československá se rozhodl schválit jejich požadavky, tak o to přestali mít zájem. Raději začali v pohraničí vyvolávat nepokoje, jelikož se chtěli mermomocí připojit k Německu.

Československo ve 30. letech bylo zasaženo hospodářskou krizí, která pominula až v roce 1932. Celý svět se z ní vzpamatoval, ještě řádku let.

Po nástupu Hitlera k moci byla okolním státům Německem nabízena smlouva o neútočení, jenže ČSR radši uzavřelo smlouvu s SSSR o vzájemné pomoci, avšak nikde

nebylo psáno, jak ta pomoc má vůbec vypadat a jak a v jakém měřítku má být poskytnuta. SSSR mohla přislíbila pomoc, až naplní své spojenecké závazky podle československo-francouzské smlouvy – Francie, její armáda se nesměla pohnout ani o metr, na základě locarnské dohody.

Mnichovské zasedání v září 1938, zcela zkomplikovalo vývoj Československa. Hitler se ukázal, že když něco chce tak to taky dostane, poněvadž evropské státy měli strach z jeho obrovské moci. Zasedání proběhlo bez zástupců z ČSR, i když později zástupci byli přeci jen přizvaní, výsledek nikdo nemohl změnit a pohraničí připadlo nacistickému Německu. Zanedlouho začala okupace celé ČSR a Hitler měl k dispozici celé území.

Bezpečnostní složky Československá se za první republiky neustále měnily. Každou chvíli byly vydávány nové zákony, ustanovení, normy a vyhlášky.

Vzorem pro vytváření nových a pravidel byly instrukce četnictva, vnitřní předpisy, vše bylo vypracováno a dotvořeno do sebemenšího detailu, tak proto ostatním složka bylo vytvořeno podle vzoru četnickém zákony, normy a předpisy.

Boj o velení nad četnickými sbory se strhl hned po osamostatnění ČSR od Rakouska-Uherska mezi ministerstvem národní obrany a ministerstvem vnitra, které tento boj vyhrálo a to hlavně díky Antonínu Švehlovi, který patřil mezi nejschopnější politiky, kteří se podíleli na utváření ČSR. Četnictvo zažívalo v tomto období neuvěřitelný rozmach a rozvoj, neustále se snažili zdokonalit metody činnosti, jejich povinnosti i technické prostředky např. zbraně.

Četnictvo vzniklo ku vzoru vojenské čety, příslušníci se rekrutovali z vojenských řad, jelikož systém byl celkem stejný, a tak nebylo třeba je moc zaškolovat a mohli rovnou do služby dohlížet na bezpečí lidí v jejich obci. Zatímco se ČSR teprve vytvářelo bylo potřeba rychle reakce a jednání, aby nedošlo k ohrožení. Četnictvo mělo v počátku jen malé pravomoce, avšak s ohrožením, které přicházelo od německých hranic se tyto pravomoce stále zvětšovali, vrchol dosáhly ve 30. letech, jelikož bylo potřeba chránit.

Práce se mi psala velice dobře, nejzajímavější části je pro mě četnictvo, jelikož jsem o nich skoro nic nevěděla. Představovala jsem si je jako Louis de Fune ve filmu Četník ze Saint Tropez.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BENEŠ, J. *Finanční stráž československá 1918-1938*, 1. vyd., Dvůr Karlové nad Labem: FORT-print, 2005. ISBN 80-86011-29-1
- BĚLINA, P. A KOLEKTIV. *Dějiny zemí Koruny české II.*, Praha: Paseka, 1992. ISBN 80-85192-30-6
- BROKOVÁ, E., *Československá demokracie - politický systém ČSR 1918-1938*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1992. ISBN 80-901059-6-3
- HOLUB, O. *Stůj! Finanční stráž*, 1. vyd., Praha: Naše vojsko, 1987. ISBN 28-103-87
- JUNG, L. *Příručka pro orgány bezpečnosti*, vydaná vlastním nákladem Župní organizace svazu bezpečnostních orgánů v Pardubicích, Pardubice, 1921
- KLÍMEK, A. *Velké dějiny zemí koruny české, svazek XII, (1918 – 1929)*, Praha: Paseka, 2000. ISBN 80-7185-328-3
- KOLEKTIV AUTORU. *Celnictví v Československu. Minulost a přítomnost*, 1. vyd., Praha: Naše vojsko, 1982.
- KRÁČMAR, V. *Služební řád pro sbory stráže bezpečnosti policejního ředitelství v Brně, částka III.*, Brno: 1927.
- MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I*, Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-52-4
- MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II.*, Praha: Police History, 1992. ISBN 80-7185-257-0
- MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva III.*, Praha: Police History, 2001. ISBN 978-80-86477-5
- MALÝ, K. A KOL. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3.přepřac.vyd., Praha: Linde, 2004. ISBN 978-80-87212-39-4
- NEVYHOŠTĚNÝ, J. *Financem na Podkarpatské Rusi*, 2. vyd., Praha: Code print, 2003. ISBN 80-9029643-2
- PINKAS, O. *Sbírka četnických předpisů 1923*, Kroměříž: J. Gusek, 1923

Praktická příručka kriminalistiky a bezpečnostní službu, Kroměříž: J. GUSEK, 1925

SCHELLE, K. *Organizace veřejné správy v letech 1848 – 1948*, Brno: MU, 1993. ISBN 80-210-0792-3

SPEYCHAL, R. a kol. *Straž obrany státu*, 1. vyd., Praha: MV+H, 2002. ISBN 80-238-8328-3

Srocení proti Finanční strážci, Naše pohraničí, roč. XIII., čís. 7, ze dne 1. 3. 1934

Seznam použitých internetových zdrojů

Projev, E. BENEŠ, internetový odkaz: <http://www.fronta.cz/dokument/edvard-benes-posledni-rozhlasovy-projev-5-rijna-1938>

Projev, T. G. Masaryka, internetový zdroj: <http://blisty.cz/art/20267.html>

Zákon č. 165/1920 Sb., dostupné online: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1746&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 193/1920 Sb., § 28, dostupné online: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1774&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o reorganizaci finanční stráže, tisk 1870, §1 navrhovaného zákona

Nařízení Národního výboru č. 20/1918 Sb.

Návrh zákona č. 299/1920 Sb. o četnictvu, § 13

Sbírka zákonů č. 2/1918

Služební instrukce pro četnictvo, § 52, § 108

Směrnice pro vojenské asistence č. 35621/22

Vládní nařízení č. 51/1936 Sb.

Vládní nařízení č. 201/1923 Sb.

Výnos č. 43/1895, ze dne 20. 3. 1895

Výnos ministerstva vnitra č. 29.002/132, ze dne 4. 8. 1920

Výnos ministerstva vnitra č. 51127/13 ze dne 26. 7. 1933

Výnos ministerstva vnitra č. 62901-1928 Sb.

Výnos ministerstva vnitra č. 966/13 ze dne 17. 3. 1922

Zákon č. 165/1920 Sb.

Zákon č. 193/1920 Sb., § 28

Zákon č. 218/1920 Sb.

Zákon č. 299/1920 Sb., § 2, ze dne 14. 4. 1920

Zákon č. 40/1918 Sb.

Zákon č. 431/1919 Sb.

Zákon č. 64/1918 Sb.

SEZNAM ZKRATEK

Sb. z. a n. - Sbírka zákonů a nařízení

Zák. – zákoník

č. – číslo

r. – roku

ČSR – Československá republika

z. - zákon

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Alla Stojková

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Prezenční

Název práce: Bezpečnostní složky za první republiky

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 18

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Počet ostatních zdrojů: 21

Vedoucí práce: PaedDr. František Parkan